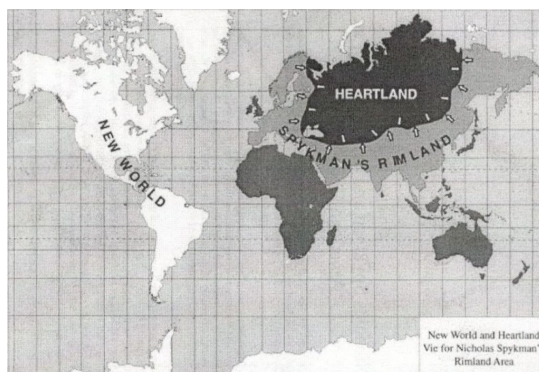

Geopolitika – veda alebo sekulárna viera?, II. časť: Nástroj na ovládnutie sveta?

Branislav Michalka

10. marca 2022 ✚ **Politika**

Zdroj: wikimedia commons

pokračovanie I. časti

Ako prvý použil slovo „geopolitika“ švédsky politológ **Rudolf Kjellén**. Bol to on, kto prisúdil štátu biomorfne prvky a ako pangermánsky nadšenec odporúčal spojenie Nemecka, Rakúsko-Uhorska a Osmanskej ríše (?) do jedného celku, o čo sa aj reálne tieto štáty pokúsili počas I. svetovej vojny.

Nové, originálne a pravdepodobne aj najväčšie podnety do geopolitiky priniesol **sir Halford John Mackinder**. Na univerzite v Oxforde príznačne študoval biológiu a históriu, takže jeho inklinácia ku geografickému determinizmu mala dobré základy.

Prelomovou sa stala jeho prednáška z roku 1904 s názvom *Geografické základy dejín*, ktorú predniesol v *Kráľovskej geografickej spoločnosti*. V tejto prednáške formuloval myšlienku tzv. *Heartlandu* – Krajiny (regiónu, oblasti), ktorá je srdcom Zeme. Na základe tejto myšlienky ďalej špecifikoval geostrategickú hierarchiu jednotlivých častí našej planéty. Za „srdce“ Zeme považoval oblasť európskej časti Ruska, Kaukaz a Sibír, čiže podstatnú časť euroázijského kontinentu. Európu, Áziu a Afriku považoval za jedno geograficko-mocenské pole – *Svetový ostrov*, na ktorý aplikoval tieto zásady:

Kto ovláda východnú Európu, ovláda Heartland.

Kto ovláda Heartland, ovláda Svetový ostrov.

Kto ovláda Svetový ostrov, ovláda svet.

Za týmito axiómami nie je ťažké rozpoznať zásady, ktorými sa riadia stratégovia svetových impérií dodnes, aj keď vlastne nikdy nikto nedokázal ich pravdivosť. To však nijako nebráni mocnostiam rozpútať v danej oblasti konflikty, ako sme toho svedkami aj dnes na Ukrajine. O tom, že majú v hlavách aj dôkladné školenia o geopolitike *Heartlandu*, nemusíme pochybovať.

Sir Halford John Mackinder

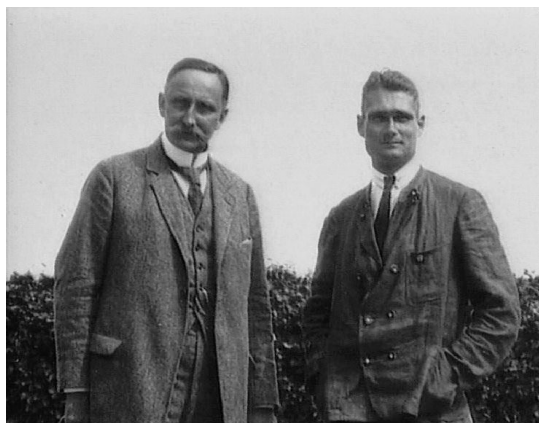
zdroj: wikimedia commons

Za jeden zo základných bodov anglosaskej geopolitickej stratégie považoval Mackinder snahu udržiavať východnú Európu oddelenú od Ruska. Avšak po roku 1945 Sovietsky zväz, čiže Rusko pod nadvládou komunistov, východnú Európu ovládlo, ale svet neovládlo. Sovieti dokonale ovládli práve to územie, ktoré Mackinder považoval za *Heartland*, avšak jeho determinizmus sa nenaplnil. Idey sú však často trvalejšie, ako skutočnosť. Navyše je možné, že súčasní geopolitickí stratégovia sa uspokojia aj s ovládnutím polovice sveta. Nepotrebnú celý...

Veľmi populárnymi sa stali geopolitické konštrukcie, vychádzajúce z Mackinderových teórií, medzi národmi ašpirujúcimi na ovládnutie *Heartlandu* – Nemcami a Rusmi. Keďže počas komunistickej diktatúry proletariátu v ZSSR bola geopolitika oficiálne v nemilosti ako buržoázna paveda (aj keď čerpajúca z rovnakého materializmu ako marxizmus-leninizmus a nechýbali ani pokusy o fúziu: G. E. Graff a J. F. Horrabin), prevzalo zástavu geopolitického nadšenia novopohanské nacionalistické Nemecko. Teória *Heartlandu* sa spojila s teóriou *Lebensraum* – životného priestoru (konkrétne nemeckého národa) a v spojení so sociálnym darwinizmom, biologickým rasizmom a novopohanským mysticizmom sa vydala „*drang nach Osten*“ – dobýjať Východ.

Medzi najslávnejších nemeckých geopolitikov patril **Karl Haushofer**. Jeho hlavnou myšlienkou bol neustály a nevyhnutný vzájomný boj štátov o prežitie, nadvládu a priestor – „raum“ – geografický i historický. Svet rozdelil na štyri pan-regióny: Pan-Ameriku pod nadvládou USA, Pan-Euroafriku pod nadvládou Nemecka (ako dúfal), Pan-Stredoáziu pod vládou Ruska a Pan-Východoáziu pod vládou Japonska. Počas I. svetovej vojny bol aktívnym dôstojníkom a dotiahol to až na generála.

Jeho vzťah s národnosocialistickým režimom bol rozporuplný. Uvítal síce jeho expanzívne snahy, ale rasová teória mu príliš nekonvenovala. Jeho manželka mala totiž židovských predkov. Nakoniec sa Haushofer ocitol ku koncu II. svetovej vojny v koncentračnom tábore Dachau. Nové nemecké pohanstvo totiž uprednostnilo modlu rasy pred modlou geografie. Po vojne spáchal samovraždu, snáď ako výraz sklamaní a zúfalstva zo situácie, ktorá poprela drvivú väčšinu jeho vedeckých záverov.

Karl Haushofer s národnosocialistickým činovníkom, Rudolfom Hessom

zdroj: wikimedia commons

Noví vládcovia však nenechali geopolitické teórie odpočívať a vedomí si svojej povinnosti svetových policajtov, rozhodli sa osvojiť si svoju verziu geograficko-politických úvah. Americkí geopolitici sa mohli oprieť o dielo svojho učenca, **Nicolasa Spykmana**, Holanďana naturalizovaného v USA. V roku 1938 napísal dvojdielnu esej *Geografia a zahraničná politika*, v ktorej uvádza, že: „*Geografia je najdôležitejší podmieňovací faktor vo formovaní národnej politiky, pretože je najstálejší. Ministri prídu, ministri odídu, aj diktátori umierajú, ale hory a pohoria zostávajú nezmenené.*“ Je škoda, že si túto dôvtipnosť neosvojili americkí Indiáni, pretože napriek rovnakým horám a pohoriam produkovali diametrálne odlišnú politiku, ako neskoršie Spojené štáty.

Ako bol Mackinder fixovaný na *Heartland*, Haushofer na *Lebensraum* a *Pan-regióny*, tak si Spykman vytvoril teóriu *Rimlandu*. Kľúčovými sa pre neho stali územia hraničiace s *Heartlandom* a nie samotný *Heartland*. Jeho devízou bolo, že toto územie nesmie ovládnuť žiadna mocnosť, pretože to je nárazníkové pásmo pre stret morských a kontinentálnych síl. To je zároveň úloha USA: snažiť sa, aby územie *Rimlandu* – západná a stredná Európa, Blízky a Ďaleký východ, ktoré obkľučujú *Heartland*, neboli ovládané jednou mocnosťou.

Spykman nabádal USA, aby sa vzdala svojho predvojnového izolacionizmu a argumentoval tým, že geografický charakter USA ich predurčuje k úlohe policajta kontrolujúceho *Rimland*. To znamená, podobne ako britská politika v 18. a 19. storočí, neustále rozoštvávať na tomto území národy a štáty proti sebe, aby sa nikto z nich nestal dominantným. Cudne sa to označuje ako – rovnováha síl. Pokračovateľov našiel Spykman v Kissingerovi a Brzezinskom, amerických politikoch, ktorí však nedosahovali jeho teoretickú úroveň.

Poslednou a najnovšou hviezdou geopolitiky je Rus **Alexander Dugin**. Po páde komunizmu sa mohli priznať ku geopolitike aj Rusi a odvolať sa na svoje vlastné tradície, reprezentované predrevolučnými mysliteľmi. Inšpiratívnym sa stal najmä filozof a jazykovedec Nikolaj Trubeckoj a etnograf Lev Gumiljov, syn básnika Nikolaja Gumiljova, ktorí tvrdili, že Rusko patrí do Euroázie a nie do Európy.

Alexander Dugin (na fotografii hore) na čele synkretickej konferencie o geopolitike

zdroj: wikimedia commons

Dugin si osvojil Mackinderovu teóriu *Heartlandu*, ktorá vlastne robí z Moskvy srdce sveta. Skombinujte to s pravoslávny mýtom o Moskve ako treťom a poslednom Ríme, a dostanete mesianisticko-imperiálnu ideológiu, ktorá z Ruska robí sekulárneho spasiteľa sveta, predurčeného na to svojou geografickou polohou medzi Európou a Áziou.

V praxi to znamená realizáciu synkretizmu, ktorý má duchovne premostiť tieto časti svetového ostrova. Euroázia je vnímaná ako jeden mocensko-geografický blok, ktorý nakoniec nutne musí ovládnuť svet, čo vyplýva z geografických a následne kultúrnych daností. Vyčerpaná západoeurópska, germánsko-latinská periféria bude zachránená životodarnou energiou ruského etnika ovládajúceho mackinderovský *Heartland*.

Zhodnotenie geopolitiky

Geopolitika môže byť pre kresťana len ďalším prejavom sekulárnej materialistickej ideológie. Väčšina jej predstaviteľov mala pohanské sklony a vyznávala sociálny, biologický a geografický determinizmus. Tento determinizmus v podstate popiera Božiu moc nad dejinami, nevidí v dejinách nevyspytateľnú vôľu Boha, ktorý jediný vie a chápe úlohu všetkých dejinných komponentov, pozná ich zmysel a vie, aká je úloha každého národa i jednotlivcov v dejinách spásy. Kresťanské dejiny spásy, tak ako ich podrobne rozpracoval napr. sv. Augustín, sú pre geopolitiku len náboženským blúznením. Predstava, žeby Boh mohol národ, ktorý je na vrchole moci zraziť za trest na kolena, je im smiešna.

Katastrofy impérií a národov vysvetľujú ako nedostatok geopolitického chápania. Udalosti v dejinách nechápu ako symboly Božieho Zjavenia, ale ako návrat stále rovnakého, determinovaného materiálnymi skutočnosťami.

S typicky pohanským chytráctvom podriaďuje chod dejín vypočítateľným „vedeckým“ jalovinám. Božia moc je však nekonečná a zo Sv. písma a Tradície môžeme ľahko vyvodiť, že Boží Duch vane, kde sa mu zachce a nie tam, kde ho nasmerujú geografické danosti. Stvorí si svoj ľud aj z kameňov, keď bude potrebovať; a veľké veci ukázal maličkým a skryl ich pred múdrymi tohto sveta.

Usudzovať z rozloženia kontinentov a pohorí to, ktoré etnikum bude dominantné, je zbytočná námaha. Prekvapenie, ktoré zažili Aztékovia, práve keď sa cítili na vrchole moci, ako aj Rimania či Angličania, môže zasiahnuť hocikoho, ak to má Boh v úmysle a nepomôžu mu ani hory, ani prístavy, ani geopolitické teórie.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/geopolitika-veda-alebo-sekularna-viera-ii-cast-nastroj-na-ovladnutie-sveta/>

